

DOKUD JE SPOKOJENÝ, CHCI, ABY CHODIL DO ŠKOLY U NÁS NA VESNICI, ŘÍKÁ MAMINKA SYNA S DOWNOVÝM SYNDROMEM

Vojta je druháček z malé vsi v Plzeňském kraji. Má Downův syndrom, a i když moc nemluví, miluje společnost dětí a ve škole ho mají všichni rádi. Své spolužáky zná už od školky a rád si s nimi hraje, raději s holkami. Speciálně pedagogické centrum, které Vojtův vývoj sleduje, má ale pocit, že jeho vzdělávací pokrok není velký a že by měl chodit do speciální školy. „Dokud je spokojený v běžné škole, nevidím k tomu důvod. Chci, aby chodil do školy tam, kde žije a pravděpodobně bude žít celý život,“ říká Vojtova máma. Jejich jména jsme na přání rodiny změnili.

Je podzimní – už lehce mrazivé – ráno a osmiletý Vojta vyráží s maminkou do školy. Cesta je asi kilometr dlouhá, dvojice ji zvládne za patnáct minut. Vojta tak denně trénuje třeba to, jak bezpečně přejít přes přechod. „Ahó,“ volá z protějšího chodníku holčička, která jde do školy se svým starším bratrem. Vojta má pusku od ucha k uchu a mává nazpátek. Spolužačku, kterou právě potkal, zná už od školky. Měl odklad a do školky chodil

celkem čtyři roky, takže ho znají i děti z vyšších tříd.

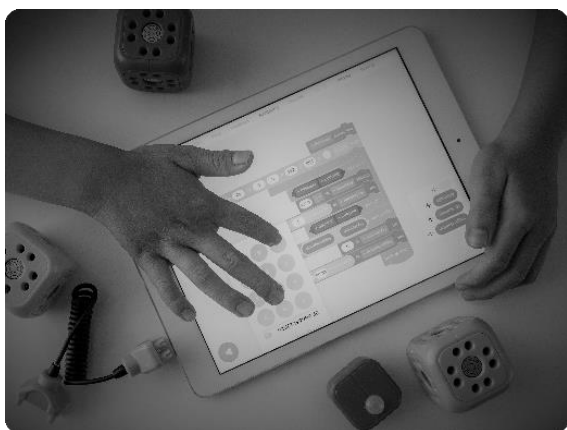
Všechno by se mohlo zdát zalité sluncem. Až na to, že Vojtovi rodiče musí o to, aby se chlapec mohl vzdělávat v místě svého bydliště, od samého začátku bojovat. „Školku nám speciálně pedagogické centrum (SPC) ještě povolilo, ale když jsem řekla, že chci požádat o odklad školní docházky a potom dát Vojtu do spádové školy, bylo mi řečeno, že děti s Downovým syndromem do inkluze nepatří a že bych ho měla dát rovnou do školy speciální,“ vypráví Vojtova maminka Ivana.

Stejná situace se opakovala o rok později, když měl Vojta nastoupit do školy. „Odmalička jsme chodili na dětská hřiště nebo na cvičení pro mámy s dětmi, všichni ho tady znají. Je velmi přátelský, má rád děti a společnost. Všechno dělá rád a nevádí mu ani velký kolektiv,“ vypočítává maminka, proč jí přišlo jako automatické, že Vojta půjde do spádové

školy. Docházka do speciální školy by navíc znamenala každý den hodinu a půl dojíždění. „Počítala jsem s tím, že i nám v SPC doporučí speciální školu, protože jsem ze svého okolí věděla, že to doporučují v podstatě všem rodičům dětí s Downovým syndromem. Ale překvapilo mě, že prosazovali svůj názor tak silně i přes náš nesouhlas,“ vypráví Ivana.

Distanční výuka všechno zkomplikovala

Mnohem menší problémy s nástupem Vojty měla škola. Pomohlo, že přišel s asistentem, kterého měl už od školky, a že se nechala ve škole zaměstnat i Vojtova maminka, která má krom učitelství prvního stupně vystudovanou ještě speciální pedagogiku. Učí sice v jiné třídě, ale je k dispozici pro nejrůznější metodickou pomoc ohledně Vojty.

Přechod ze školky do školy zvládl Vojta skvěle. Rychle si zvykal, začal se učit písmenka i čísla. Jenže v říjnu přišla distanční výuka. „Připojovali jsme se na online, jakžtakž to šlo, ale samozřejmě to nebylo ideální.“ Vojta se měl dle „papírů“ naučit v první třídě asi půlku písmenek abecedy a počítat samostatně do pěti. „Písmenek pozná pár, spojuje některé slabiky.

Do pěti počítá, ale ne zcela samostatně. Má těžkou poruchu řeči a tak má nárok na alternativní komunikaci – místo aby to řekl, ukazuje obrázky a piktogramy. K tomu by mělo SPC přihlížet, ale už když Vojta do školy nastupoval, řekli nám, že pokud nebude plnit minimální výstupy, bude muset do „specky“,“ popisuje Ivana.

SPC má pomáhat dítěti

Podle psychologky má Vojta jen lehké mentální postižení a momentálně ho brzdí nejvíc to, že se nevydrží dlouho soustředit. Se spolužáky se účastní všech předmětů, tělocviku i výchov. Chodí i na všechny akce školy, ať už se jedná o plavání, divadlo nebo výlety. „To všechno má moc rád. Baví ho malovat, má rád pohyb. Jenže to SPC neví, protože ve škole za celou dobu jeho školní docházky nebyli,“ stěžuje si Ivana. V dubnu skončí platnost podpůrných opatření a rodinu čeká nové jednání v SPC. „Bojíme se, že když zjistí, že Vojta povinné výstupy neplní, budou ho chtít přesunout.“

Podle právničky Veroniky Doležilové by takové jednání speciálně pedagogického centra bylo neoprávněné. „To, že dítě nesplní minimální výstupy, neznamena, že má jít do speciální školy, ale že mu mají být upravena podpůrná opatření tak, aby tyto výstupy zvládalo,“ vysvětluje. To by podle ní v případě Vojty mohlo dále znamenat například zaangažování druhého učitele, který má vystudovanou speciální pedagogiku – vzhledem k poruchám řeči by byl nejlepší logoped. „SPC v takovém případě vykonávají zcela jinou práci, než by ze zákona měla. Nemají určovat rodičům, do které školy dítě přihlásit, ale metodicky pomoci škole dítě vzdělávat,“ upřesňuje právnička.

Za minulého režimu bylo běžné, že o tom, do jaké půjde dítě školy, rozhodoval Národní výbor. Od druhé poloviny 90. let (v souladu s mezinárodními úmluvami) rozhoduje o volbě školy rodič. Přesto i nadále speciálně pedagogická centra či pedagogicko-psychologické poradny nasměřovávají nejen děti s Downovým syndromem automaticky do speciálních škol.

Školský zákon přitom umožňuje, aby se i dítě v běžné škole učilo podle rámcového vzdělávacího programu pro školy speciální. Oba programy lze skrze podpůrná opatření dokonce kombinovat. „Teoreticky se tedy tam, kde neplní minimální výstupy, může dítě vzdělávat podle RVP speciální školy a zbytek mít podle RVP běžné školy,“ radí právnička Veronika Doležilová. Spolu s tím by SPC mělo dítěti přiznat smysluplná podpůrná opatření. „Často slyším, že SPC něco nenapíše, protože předem předpokládá, že to škola nezvládne zajistit nebo, že se to tak nedělá. Tak by to být nemělo. Speciálně pedagogická centra mají uvažovat čistě o tom, co dítě potřebuje, a mají povinnost podporu dítěti přiznat. Škola si s tím musí poradit. Jedna škola to udělala třeba tak, že si sehnala studenty 4. a 5. ročníku pedagogiky. Lze udělat i to, že tělocvik zajišťuje fyzioterapeut nebo somatoped. Možnosti jsou a nikdo by neměl dítě ‚přefazovat‘ do speciální školy, to je čistě na rozhodnutí zákonných zástupců,“ vysvětluje právnička.

Tam mu bude líp

„Tam mu bude líp“ – tak zní nejčastější argument poraden a speciálně pedagogických center, proč by dítě mělo přestoupit do speciální školy. „Argumentují, že ve speciální škole by se učitelka věnovala jen jemu, jenže Vojta se stejně nevydrží soustředit déle než těch svých deset nebo dvacet minut. Vždycky bude mít určité limity – ve čtení, psaní, v počtech – a ty nepřekročí ani ve speciální škole. U dětí, jako je Vojta, je důležitější, aby se začlenily do společnosti, než aby uměly skvěle počítat,“ je přesvědčená Ivana.

Ve speciální škole by Vojta navíc ztratil nárok na asistenta, kterým je momentálně jeho táta. Původně to byla znouzectnost, když se jiného asistenta nedařilo sehnat, ale ukazuje se, že s tatínkem, který Vojtu dobře zná a odmala s ním objíždí nejruznější terapie, to funguje výborně. Pro Vojtu je ve škole důležitý především kvůli komunikaci s učitelkou a spolužáky. „Syn se dorozumívá rukama, znaky, říká jednotlivá slova. Rozumí ale úplně všemu,“ popisuje máma Ivana. Většinu dne tráví se třídou, sám s asistentem se učí třeba hodinu denně. „Je strašně rád, když může všechno dělat

s dětmi. Třeba napsat něco na tabuli nebo odevzdat sešit. Je znát, že mu dělá dobře, když může dělat to, co ony, i když obsah jeho sešitu je třeba úplně jiný.“

Holky ho češou

Podle maminky Vojtu obrovsky obohacuje, že je v kolektivu zdravých dětí. „Když přišel do školky, tak si nehrál, ani s dětmi nijak nekomunikoval. Jenom je pozoroval. Holky si hrály třeba s panenkami, on je sledoval, potom přišel domů a začal dělat to samé. Ted’ už si s nimi společně hrát dokáže – na obchod, s kuchyňkou. Tuhle ho v družině holky česaly, hrály si na kadeřnici,“ směje se Ivana. Vojta si víc rozumí právě s děvčaty, ale nemá problém ani se staršími spolužáky. „Když jde po chodbě školy a proti němu jdou deváťáci, neřeší, jestli je obejde zleva nebo zprava, jde nebojácně skrz.“

Ivana se obává, že ve speciální škole by soužití nemuselo být tak hladké. „Párkrát jsme byli na výjezdu s dětmi, které chodí do speciální školy, a třeba s autisty to vůbec nefungovalo. Pořád za nimi běhal, ale oni si hrát nechtěli. Když jsme byli na dětském hřišti, tak utekl mezi zdravé děti, i když byly mnohem mladší než on.“

Škola není jen továrna na vědomosti

A pak jsou tu praktické důvody, které se v každodennosti nedají opomenout. „Obvyklá mantra je, že SPC chce to nejlepší pro dítě. Ví, že na to rodiče uslyší. Jenže pak vidím ve svém okolí, že máma vozí dítě ráno hodinu do speciální školy autobusem, dítě má vydržet ve škole celý den, v poledne nedostane ani teplé jídlo, protože ‚specka‘ třeba nemá jídelnu. Pak jede hodinu zpátky a odpoledne má ještě dělat přípravu do školy a další terapie?“ ptá se Ivana. Vzdělávání totiž není to jediné, čím se Vojta musí zabývat. Odpoledne chodí s rodiči ještě na logopedii, hipoterapii, rehabilitace nebo plavání. „Kdyby existovala ‚specka‘, kde s ním tohle všechno udělají a já už nebudu muset tyto terapie shánět zvlášť, tak bych ho tam třeba dala,“ říká Ivana.

Tak to ale obvykle ve speciálních školách nefunguje. „Škola není jen továrna na vědomosti. Přece už víme, že se tam děti učí i sociální dovednosti, komunikaci,“ říká Ivana a je odhodlaná bojovat za to, aby se Vojta mohl dál nechat česat od svých zdravých spolužáček. „Dokud bude spokojený, bude se vyvíjet a bude moci být s dětmi, co ho znají, tak bych chtěla, aby chodil do školy v obci, kde se narodil.“

Pro Spolu, z. s.: Lucie Fialová, redaktorka magazínu [EDUzín](#) (30. listopadu 2021)